

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा

भारत मौसम विभाग

प्रायोगिक ब्लॉक लेव्हल अॅग्रोमेट अॅडव्हायझरी बुलेटिन
(आयएमडी आणि आयसीएआर चा संयुक्त उपक्रम)

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 07-12-2021

नागपूर(महाराष्ट्र) मध्ये नरखेड ब्लॉक करा साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2021-12-07 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2021-12-08	2021-12-09	2021-12-10	2021-12-11	2021-12-12
पर्जन्यमान (मिमी)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
कमाल तापमान (अं.से)	27.5	27.7	27.7	28.0	27.9
किमान तापमान (अं.से)	14.6	15.3	15.6	14.7	14.8
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	64	62	68	54	49
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	32	34	39	34	32
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	12.0	9.0	11.0	11.0	9.0
वाऱ्याची दिशा(अंश)	45	23	36	24	36
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	0	0	1	0	0

हवामान सारांश / चेतावणी:

नरखेड तालुक्यामध्ये, भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या तालुकानिहाय मूल्य वर्धित अंदाजानुसार, पुढील पाच दिवस (०८ डिसेंबर २०२१ ते १२ डिसेंबर २०२१) दरम्यान आकाश निरभ्र ते आंशिक ढगाळ राहण्याची व हवामान कोरडे राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

कृषि सल्ला:

गहू पिकास पेरणीनंतर १८ ते २० दिवसानंतर मुकुट मुळे फुटण्याच्या अवस्थेत पहिले पाणी द्यावे. या अवस्थेत पाण्याचा ताण बसल्यास ३३ टक्के पर्यंत उत्पादनात घट येऊ शकते.पुढील पाच दिवस कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता परिपक्व अवस्थेतील धान पिकाची कापणी व मळणीची कामे सुरु ठेवावी तसेच कापूस वेचनीचे कामे सुरु ठेवावी. हंगामी पिके, फळबागा, भाजीपालापिकामध्ये आंतरमशागतीची कामे (डवरणी, खुरपणी इत्यादी.), कीड व रोग व्यवस्थापनासाठी कृषी रसायनांची फवारणीची व उभ्या पिकामध्ये खते देण्याची कामे सुरु ठेवावीत.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

बागायती उशिरा गहू पेरणी १५ डिसेंबर पर्यंत आटोपावी.

पिक निहाय सल्ला:

पिक निहाय सल्ला

पिक	पिक निहाय सल्ला
गहू	गहू पिकास पेरणीनंतर १८ ते २० दिवसानंतर मुकुट मुळे फुटण्याच्या अवस्थेत पहिले पाणी द्यावे. या अवस्थेत पाण्याचा ताण बसल्यास ३३ टक्के पर्यंत उत्पादनात घट येऊ शकते. बागायती उशिरा गहू पेरणीसाठी प्रती हेक्टर १५० किलो बियाणे पेरणीसाठी वापरावे. गहू पिकाच्या एचडी २१८९ किंवा पूर्ण यासारख्या जाड दाण्यांच्या वाणांसाठी बियाणे दर प्रती हेक्टर १२५ किलो वापरावे. बागायती उशिरा पेरणीसाठी ८० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश या प्रमाणात रासायनिक खतांची मात्रा द्यावी. बागायती वेळेवर आणि उशिरा या दोन्ही पेरणीसाठी नत्राची अर्धी मात्रा तसेच संपूर्ण स्फुरद आणि पालाश पेरणीच्या वेळी द्यावे व उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा पहिल्या पाण्याचे पाळीच्या वेळी (१८ ते २० दिवसानंतर) द्यावी. गहू पिकास मर्यादित सिंचनाची उपलब्धता लक्षात ठेऊन, एकाच ओलिताची व्यवस्था असल्यास पेरणीनंतर ४२ दिवसांनी, दोन ओलिताची व्यवस्था असल्यास २१ व ६५ दिवसांनी व तीन ओलिताची व्यवस्था असल्यास २१, ४२ आणि ६५ दिवसांनी ओलीत करावे.
हरभरा	पुढील पाच दिवस कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता वाफसा अवस्थेत हरभरा पिक २० ते ३० दिवसांच्या अवस्थेत असताना पाणी व अन्नद्रव्यासाठी पिकाची तनासोबत स्पर्धा टाळण्यासाठी दोन वेळा खुरपणी व कोळपणी करावी.
तूर	तूर पिकाला कळ्या आणि फुले लागताच कीड व्यवस्थापनासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून ५ टक्के निंबोळी अर्क अॅझाडीराक्टीन ३०० पीपीएम ५० मिली अधिक १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. तूर पिकामध्ये लहान अवस्थेतील शेंगा पोखरणान्या अळीचा प्रादुर्भाव पिक कळी आणि फुलोरा अवस्थेत आल्यास आणि किडीने आर्थिक नुकसान पातळी गाठल्यास (१० ते २० अब्ज्या प्रती १० झाडे) इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ एसजी ३ ग्राम किंवा क्लोरानट्रॅनिलिप्रोल १८.५ टक्के एससी. २.५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. तसेच पाने खाणाऱ्या अळीच्या निरीक्षणासाठी हेक्टर ५ फेरोमेन सापळे ५० मी. अंतरावर लावावे.
कपाशी	पुढील पाच दिवस कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता ज्या भागात कापूस पिक पिकाची बोंडे फुटून कापूस बाहेर पडण्याच्या अवस्थेत आहे तेथे शेतकरी बांधवांनी कपाशीच्या वेचनीच्या कामाला प्राधान्य द्यावे. वाणानुसार वेचणी केलेला कापूस कोरड्या आणि सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावा. कापूस वेचणी व साठवणुकीसाठी व पुढील संक्रमणाचे नुकसान टाळण्यासाठी प्लास्टिक/गोणपाटाच्या पिशविवेवजी कॉटन पिशव्याचा वापर करावा. उशिरा लागवड केलेल्या कपाशीमध्ये लाल्या विकृती टाळण्यासाठी १% युरिया व १% माग्नेशियम सल्फेट ची बोंडे विकसित होण्याच्या अवस्थेत फवारणी करावी. गुलाबी बोंड अळीच्या प्रादुर्भावाने आर्थिक नुकसान पातळी (१० टक्के पेक्षा जास्त नुकसान) गाठली असल्यास व्यवस्थापनासाठी प्रोफेनोफोस ५० ईसी ३० मिली किंवा इंडोक्साकार्ब १४.५ एससी ०७ मिली किंवा इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ एसजी ५ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी.
कपाशी	पुढील पाच दिवस कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता, कपाशीवरील दहिया रोगाचा व बुरशीजन्य ठिपक्यांच्या व्यवस्थापनासाठी (अझोझायस्ट्रोबीन १८.२% डब्ल्यू/डब्ल्यू+ डायफेनोकोनाझोल ११.४% डब्ल्यू/डब्ल्यू एस.सी.) १० मिली किंवा क्रेसॉक्सिम-मिथिल ४४.३% एस.सी. १० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकतेनुसार १५ दिवसांच्या अंतराने दुसरी फवारणी करावी. ज्या शेतात कपाशीचे पीक संपुष्टात आले असेल तेथील पिकांचे रोगग्रस्त अवशेष वसडलेली बोंडे गोळा करून नष्ट करावेत. कपाशीमधील आंतरिक बोंड सड व पानावरील जीवाणूजन्य करपा रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० डब्ल्यूपी + स्ट्रेप्टोसायक्लीन १ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. कपाशीमधील परिपक्व अवस्थेत असलेली बाह्य बोंड सड व मायरोथेशियम, कोरायनिस्पोरा पानावरील बुरशीजन्य ठिपके व इतर बुरशीजन्य ठिपके रोगाचे व्यवस्थापनासाठी कार्बेन्डाझीम ५० डब्ल्यूपी १० ग्राम किंवा प्रोपीकोनाझोल २५ ईसी १० मिली किंवा प्रोपिनेब ७० डब्ल्यूपी २५ ते ३० ग्राम किंवा मेटिराम ५५% पायराक्लोस्ट्रोबिन ५% डब्ल्यूजी २० ग्राम किंवा फ्ल्यूक्झापायराक्साड १६.७ g/L + पायराक्लोस्ट्रोबिन ३३३ g/L एससी ६ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
भात	हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता कापणी झालेले धान पीक सुरक्षित करावे किंवा स्थानिक हवामानाचा अंदाज घेऊनच पुढील शेतीची कामे कारावीत. धान बिजोत्पादन घेण्याच्या शेतकऱ्यांनी धान बियाण्याची मळणी यंत्राणे कारायची असल्यास मळणी यंत्र स्वच्छ करूनच मळणी करावी. जे शेतकरी कम्बाइन हार्वेस्टरने धान पिकाची कापणी करतात त्यांनी धान पीक कापणी झाल्यानंतर २ ते ३ दिवस उन्हात वाळवावे. खरीप पिकाची कापणी व मळणी झाल्यानंतर रबी पिकांच्या पेरणी साठी जमीनीची खोल (१५ ते २० सें.मि.) नांगरणी व २ ते ३ वेळेस वखरणी करून जमीन सपाटीकरण करावे व प्रती हेक्टर २५ ते ३० बैलगाड्या चांगले कुजलेले शेणखत टाकावे किंवा शुन्य मशागत तंत्रज्ञानाने पेरणी करावी. धान पिकाची कापणी ही जमीनीलगत करावी जेणेकरून खोडकिडीची सुप्तावस्था नष्ट होऊन उन्हाळी धान पिकात या किडीचा प्रादुर्भाव कमी होईल.
लसून	वाफसा अवस्थेत असताना लसून पिकास लावणीनंतर ३० दिवसानंतर नत्राचा पहिला हप्ता २५ किलो प्रती हेक्टर या प्रमाणात द्यावा. लावणीनंतर ४५ दिवसानंतर नत्राचा दुसरा हप्ता २५ किलो प्रती हेक्टर या प्रमाणात द्यावा. लावणीनंतर ४० ते ६० दिवसानंतर खुरपणी करावी. लावणीनंतर ३०, ४५ आणि ६० दिवसानंतर सूक्ष्म अन्नद्रव्याची फवारणी करावी.

पिक	पिक निहाय सल्ला
मोसबी	<p>आंबिया बहारातील फळांची काढणी शक्यतो डिसेंबर महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यापर्यंत उरकून घ्यावी तसेच झाडांचे पाणी थांबवून पाण्याचा ताण द्यावा. चांगल्या प्रकारे ताण देण्यासाठी सायकोसील २ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून डिसेंबरच्या शेवटच्या आठवड्यात फवारणी करावी. आंबिया बहाराचे फळ तोडणी झाल्यानंतर वाळलेल्या फांद्या व सुकलेली साल काढावी व लगेच कार्बेन्डाझीम १ ग्राम प्रती १ लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. रोपवाटिका धारकांनी बडींग सुरु करावे. संत्रा पिकाच्या मृग बहारातील फळबागेतील झाडासाठी ठिबक सिंचन चालू ठेवावे. ठिबक सिंचनाने ६ वर्षांच्या झाडांकरिता प्रती झाड प्रती दिवस ४१ लिटर पाणी द्यावे, ८ वर्ष वयाच्या झाडांकरिता प्रती झाड प्रती दिवस ६५ लिटर पाणी, १० वर्ष किंवा त्यापेक्षा जास्त वयाच्या झाडास प्रती झाड प्रती दिवस ८२ लिटर पाणी द्यावे. मृग बहार पिकासाठी ठिबक सिंचन सुरु ठेवावा. कोळी किडीचा प्रादुर्भाव ज्यामध्ये हिरव्या फळांवर तांबूस रंगाचे चट्टे दिसतात जे हळू हळू काळे दिसतात. ज्याला स्थानिक भाषेत शेतकरी लाल्या म्हणतात. कोळी किडीच्या व्यवस्थापनासाठी डायकोफॉल १.५ मिली किंवा इथिऑन २ मिली किंवा पाण्यत विरघळणारे गंधक ३ ग्राम प्रती १ लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकता भासल्यास १५ दिवसाच्या अंतराने फवारणी करावी. संत्रा पिकाच्या झाडावर (विशेषतः रोपवाटिकांमध्ये असलेली झाडे) पाने गुंडाळणाऱ्या अळीच्या व्यवस्थापनासाठी, प्रादुर्भाव प्रस्त पाने काढून टाकावी तसेच थायमिथोक्झाम ०.३ ग्रॅम किंवा ईमिडाक्लोप्रिड ०.५ मिली किंवा क्लिनॉलफॉस २.० मिली किंवा डायमेटोएट २ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. वरीलपैकी कोणत्याही कीटकनाशकासह दुसरी फवारणी १५ दिवसानंतर अधिक चांगल्या परिणामासाठी घ्यावी. झाडाच्या बुंध्यामधून फायटोथोरा (डिंक्याचा स्त्राव) रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास डिंकाचा स्त्राव तीक्ष्ण चाकूच्या सहाय्याने खरडून त्या ठिकाणी मेफेनोक्झाम एमझेड- ६८ किंवा फोसेटील आम्लाची पेस्ट लावावी.</p>

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
टोमॅटो	<p>खबरदारीचा उपाय म्हणून टोमॅटोच्या लवकर येणाऱ्या करपा रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (३.० ग्रॅम/लि.) किंवा कॉपर हायड्रॉक्साईड (२.० ग्रॅम/लि.) लागवडीच्या एक किंवा दोन दिवस आधी फवारणी करावी. मागील आठवड्यातील ढगाळ हवामानामुळे लवकर येणाऱ्या करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (३.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मॅन्कोझेब (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा क्लोरोथॅलोनिन (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा प्रोपिनेब (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मेटीराम (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा पायराक्लोस्ट्रोबिन + मेटीराम (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा टेबुकोनाझोल ५०% + टायफ्लॉक्सिस्ट्रोबिन २५ % w/w (०.६ मिली प्रती लिटर पाणी) या प्रमाणात १० ते १५ दिवसांच्या अंतराने किंवा मुख्य शेतामध्ये आवश्यकतेनुसार फवारणी करावी.</p>
टोमॅटो	<p>मागील आठवड्यातील ढगाळ हवामानामुळे टोमॅटो पिकावर उशिरा येणाऱ्या करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (३.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मॅन्कोझेब (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा बोर्डो मिश्रण (१ %) किंवा कॉपर हायड्रॉक्साईड (२.० ग्रॅम/लि.) किंवा फोसेटील एएल (१ ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा डायमिथोमोर्फ (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा पुर्वमिश्रित बुरशीनाशक पायराक्लोस्ट्रोबिन + मेटीराम (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मेफेनोक्झाम + कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मेटालीक्सील ८ % + मॅन्कोझेब ६४ % (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) या प्रमाणात फवारणी करावी.</p>
मिरची	<p>मिरची पिकावरील रस शोषणाऱ्या किडीच्या व्यवस्थापनाकरिता एरंडी तेलामध्ये सुती कापड भिजवून व त्यानंतर पिळून मिरची पिकावर फिरवून घ्यावे. जेणेकरून या कापडावर रस शोषणाऱ्या किडी (मावा, फुलकिडे, पांढरी माशी व कोळी) चिटकून त्याचे नियंत्रण होईल. फुलकिड्याच्या नियंत्रणासाठी निळ्या रंगाचे चिकट सापळे एकरी ४० या प्रमाणात लावावेत. रस शोषणाऱ्या किडीच्या व्यवस्थापनाकरिता वनस्पतीजण्य किट नाशक निंबोळी अर्क ५ टक्के किंवा अॅतझाडीराक्टीन ३०० पीपीएम ५० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. त्यानंतर ३ ते ४ दिवसांनी डायमिथोएट ३० ईसी १४ मिली + सल्फर ८० % डब्लूपी २५ ते ३० ग्राम किंवा फिप्रोनील ५ एससी २० मिली + सल्फर ८० % डब्लूपी २५ ते ३० ग्राम किंवा फेनप्रोथ्रिन ३० ईसी ३.५ मिली + सल्फर ८० % डब्लूपी २५ ते ३० ग्राम किंवा इथिऑन ५० ईसी ४० मिली + सल्फर ८० % डब्लूपी २५ ते ३० ग्राम यापैकी कोणतेही एक किटकनाशक प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. एकच एकच किटकनाशक पुन्हा पुन्हा फवारताना आलटून पालटून वापरावे.</p>

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
म्हैस	जनावरांचे थंडीपासून संरक्षण करण्यासाठी रात्रीच्या वेळी जनावरांना गोठ्यामध्ये/सुरक्षित ठिकाणी ठेवावे. जनावरांचे थंडीपासून संरक्षण करण्यासाठी ४ ते ६ इंच जाडीचे भाताचा पेंढा, गव्हाचा पेंढा, करावातीचे धूळ इत्यादीचे बेडिंग करावे. जनावरांच्या गोठ्याचा व जमिनीचा भाग कोरडा व स्वच्छ ठेवावा. जनावरांना पिण्यासाठी २४ तास स्वच्छ पाण्याची व्यवस्था करावी. जनावरांच्या पाण्याची कुंड/ साधने याची आठवड्यातून एकदा स्वच्छता करावी. उत्पादकता व प्रजनन वाढीच्या दृष्टीने जनावरांना दररोज ३० ते ४० ग्राम मिनरल मिश्रण द्यावे.

मासेमारी निहाय सल्ला:

मासेमारी	मासेमारी निहाय सल्ला
अंतर्देशीय	थंडी मध्ये मास्यांची पचन संस्था आकसली जाते व खाण्याचे प्रमाण कमी होते त्यामुळे थंडीमध्ये खाद्याचे प्रमाण ५० ते ७५ टक्के कमी करावे हिवाळ्यामध्ये तळ्यातील वरच्या पाण्याचे तापमान कमी होते त्यामुळे मासे तळास राहणे पसंत करतात यासाठी पाण्याची पातळी सहा ते सात फूट ठेवावी. हिवाळ्यामध्ये सूर्यप्रकाशाची तीव्रता व कालावधी कमी होते व प्रकाश संश्लेषण क्रिया मंदावल्याने पाण्यातील प्राणवायूचे प्रमाण कमी होते यासाठी पाणी बदलून किंवा हवा सोडून पाण्यातील प्राणवायूचे प्रमाण योग्य राखावे.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	हवामान आधारित कृषी सल्ला पत्रिकेमध्ये नमूद तारखांची वैधता हि नमूद तारखेच्या मागील दिवसाच्या सकाळी ०८:३० वाजेपासून नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत असेल, याची नोंद घ्यावी.